KAFKA

Sevmek ve yazmak...

Hem hayat veren, hem can alan iki duygu...

Bütün mektupları yarı yolda kalan adam...

VAHDET TÜRKMEN

1920 yılının baharında, Kuzey İtalya'nın Merano kasabasından Viyana'ya doğru ince zarflar yola çıkıyordu. Dağ havasının iyileştirmeye yetmediği bir adamın elinden çıkan bu zarfların içinde bir aşk taşınıyordu; bedensiz, sesini yalnızca mürekkepten alan, gerçek bir dokunuşun sıcaklığını hiç tanımayacak tuhaf bir aşk. Zarfları yazan adamın ciğerlerine çoktan bir hastalık yerleşmişti ve o adam, sevdiği kadının yüzünü ömrü boyunca topu topu birkaç gün görebilecekti. Geri kalan her şey satırların arasında yaşandı; satırların arasında da soldu.

Mektupları yazan adam Franz Kafka'ydı; otuz altısını süren, Prag'da yaşayan, veremin pençesinde yazmayı sürdüren bir adam. Mektupları bekleyen kadın ise Milena Jesenská'ydı; yirmi üç yaşında, Viyana'da mutsuz bir evliliğin duvarları arasına sıkışmış, Almancadan Çekçeye çeviriler yaparak ayakta kalmaya çalışan genç bir gazeteci.

Bu yazışmaya odaklananlar, Kafka'yı erkenden götüren şeyi ararken üç ayrı noktaya takılıp kalıyordu: mektuplar, aşk ve verem. Oysa belki de bu üçü, aynı karanlık denizin üç ayrı adıydı. Bunu görebilmek için önce zarfları yazan adamın kim olduğuna bakmak gerekiyordu.

Kafka, Prag'da, bir babanın gölgesinde büyümüştü.

Franz Kafka, 3 Temmuz 1883'te Prag'da, Almanca konuşan bir Yahudi ailenin oğlu olarak dünyaya geldi. Babası Hermann Kafka sert, gürültülü, kendinden emin bir tüccardı; oğluysa ince, ürkek, içine dönük bir çocuk. Aralarındaki uçurum yıllar geçtikçe kapanmadı, tersine derinleşti ve Kafka'nın bütün hayatına, bütün yazdıklarına sindi. Yıllar sonra babasına upuzun bir mektup yazdı; çocukluğundan beri taşıdığı korkunun kaynağını anlatmaya çalıştığı o mektup bile hiçbir zaman babasının eline ulaşmadı. Sanki kaderinde bütün mektupların yarı yolda kalması yazılıydı.

Hukuk okudu, doktorasını aldı, bir işçi kaza sigortası kurumunda memurluğa başladı. Gündüzleri devlet dairesinin loş koridorlarında dosyalar arasında, geceleri lambanın altında, masa başında yaşadı. Edebiyat onun için bir meslek değil, bir nefes alma biçimiydi. En yakın dostu Max Brod, onu hem hayata hem yazıya bağlayan ince ip oldu.

Sağlığında çok az şey yayımlandı.

Yargı ve Dönüşüm gibi birkaç öykü dışında, bugün başyapıt sayılan Dava, Şato ve Amerika tamamlanmadan, çoğu da basılmadan kaldı. Kendi yazdıklarına güvenmiyordu; ölmeden önce hepsinin yakılmasını vasiyet etti. Yazı onun için hem tek sığınak hem de bitmeyen bir suçluluktu.

Evlilik ise korkularının en büyüğüydü. Felice Bauer ile iki kez nişanlandı, iki kez de bu bağı kendi elleriyle kopardı. Birine bağlanmak istiyor, ama bağlanmanın onu yazıdan ve kendinden koparacağından ölesiye korkuyordu. İşte bu adam, kırkına yaklaşırken, ancak uzaktan, yalnızca kâğıt üzerinde sürdürülebilecek bir aşkla karşılaştı. Belki de hayatında ilk kez, sevmenin tam ona göre biçilmiş bir biçimini bulmuştu.

Her şey bir çeviri isteğiyle başlamıştı.

Milena Jesenská, 1896'da Prag'da, saygın bir ailenin kızı olarak doğdu. Babası üniversitede diş hekimliği profesörüydü. Milena, dönemin az sayıdaki kız lisesinden biri olan Minerva'da okudu; isyankâr, gözü pek, geleneklerin dar gömleğine sığmayan bir genç kadındı. 1918'de Yahudi aydın Ernst Pollak ile evlendi ve onunla Viyana'ya taşındı. Evlilik daha ilk yıllarında soğumuştu; Pollak sadakatsizdi, Milena ise yabancı bir şehirde yoksul ve yapayalnızdı. Geçimini çevirilerle, gazete yazılarıyla sağlamaya çalışıyordu.

1919'da Kafka'nın Ateşçi adlı küçük öyküsünü okudu ve onu Çekçeye çevirmek için yazardan izin istedi. Kafka'nın dehasını, daha kimse adını doğru dürüst anmazken o gör-